

מסורת הש"ס

גמ' (א) וזכים ב. (ב) ג"ו שס (א) [ברכות ד: וש"נ] (ד) [וזכים ב. ד:] רש"י (ה) ג"א בגמר דבביו ר"ל דלף בגמר וכ"ש בתחלת דיבוריה וכ"ה בדרש"י פסחים ס ע"א ד"ה אלף לאו. ז"ק תרפ"ו (ו) ואלף דלמ"א. ז"ק (ז) ז"ל לפסלן (ח) ז"ל ומחוך כך פי' הקונט' (ט) דמחוך דעוף לא כתב כהאי קרא לא משמע ליה מההיא הקיסא אלף קרצנות בהמה כו' כ"ז. ז"ק (י) אפרו כו' אלף אחטאת כו'. ז"ק (יא) ז"ל וזריך לומר דמחורל כו' (יב) ומחוך כך ניתא לי. ז"ק (יג) גבי. ז"ק (יד) ג"א נדר

גליון הש"ס

תרפ"ו ד"ה כל דבר דעיקר קרא לבבדי' ויחודה בדי' ק"ל הא למה דקי"ל דורק בשמאל פסול בכל הקדשים ל"ש למדש כלל דך דרשא דר"י בריה דר"ח אס' דא לעבדה בכלל בשמאל דהא גס כחש פסול בשמאל וזכמים מסקינן הי"ל לר"ש אלף לידון ע"י הקרא לענין שלא לשמה דמנחת חוטא כחטאת ומנחת נדבה כחש א"ע:

הגהות

מהר"ב רישבורג

[א] גמ' מוצא שפתיך ובר' כאשר נדרת לא אלוהיך ובר' כ"ל:

תורה אור

גמ' [א] מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת. ל"י אלוהיך נדבה אשר דברת: כפ"ד:

(נדרים כח, ד)

תרפ"ב [ב] זאת התורה קְעָהָ לְשִׁמְרָהָ וְלִפְעֻלָּתָהּ וְלִפְעֻלָּוֶיהָ וְלִבְחֻב הַשְּׂמִימִים: אֲשֶׁר צִוָּה יי אֶת מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי בַּיּוֹם צִוָּתוֹ אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל קְהָלֵיבָר אֶת קְרָבֵיהֶם לְיי בְּמִדְבַּר סִינַי:

(ויקרא י, לו-לז)

כל המנחות

כל המנחות שנקמצו שלא לשמן. כגון שהתנדב מנחת מרחשת והביאה וקמנא הכהן ואמר הריני קומץ לשם מחבתת^[ד]: בשורות. וקומצן נקטר וסיריהן נאכלין : אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה. דלא ילא ידי נדרו ולזריך להביא אחרת לשם מרחשת : הוי' מנחת חוטא. כגון

היא דמטמא מקדש דכתיב צוֹקֶרֶת (ה) ואס' לא תשיג ידו לשתי מורים וגו': ומנחת קנאות. מנחת סוטה שאס קמאן שלא לשמן כגון לשם נדבה או נתן בכלי את הקומץ שלא לשמן או הוליך או הקטיר שלא לשמן או חישב בלחמ מעבדות הללו הריני עויד לשמו ושלל לשמו : או שלא לשמו ולשמו. באלו שתי מנחות פסולין ואין סיריהן נאכלין וטעמא מפ' בגמ' והא דתנא או שלא לשמו ולשמו דלא תימא לשמו ושלל לשמו הוא דפסולה דתפיס לשון אחרון אבל שלא לשמו ולשמו לא (ה) קמ"ל דלף (ו) בתחלת דבביו אדס נתפס אית לן: **גמ'** מדקמני אלף משמע דכל דינה כמנחה כסירה אלף זה בללד: ואסור לשנויי. זה שינוי אחר כגון אס עבר וקמנא שלא לשמה אסור לתת קומץ בכלי שלא לשמה: נדבה. בתמיה והא נדר הוא דכתיב כאשר נדרת^[ד] (דברים גג): **א**: אב כמה שנדרת עשית. לשמה יהא נדר כלומר ילאת ידי נדך ואס לאו יהא נדבה ויביא אחרת לנדרו:

דמה שלא לשמו^(א) איבעית אימא סברא ואיבעית אימא קרא איבעית אימא סברא משום דמשני בה כל הני לישני בה וניזיל ואיבעית אימא קרא ^[א] ^[א] מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת ליי' אלהיך נדבה^(ז) נדבה נדר הוא ^[א] קרי ליה נדר וקרי ליה נדבה אלא אם כמה שנדרת עשית יהא נדר ואם לאו יהא נדבה

דאינו בא אלף מן החולין וציוס וצינדו הימנית שהקשה שם הקונטרס דמהיקשא דזאת המורה נפקא דדריש מינייה בסוף התורה (לקמן דף פג.) מה חטאת אינו בא אלף מן החולין אף כל דבר שצוברה אינה צאה אלף מן החולין ^(ז)ופירש בקונטרס ^(ט)(דמחוך כך) דעוף לא כתב צהאור קרא ולא אמרינן אלף בקרבן צהמה ואין למדך דילפינן עופות מוזכרים לענין לשמן דליכא למיפדך מה לזכרים שכן טעונין כלים דכי האי גונא פריך צפ' איזוהי מקומן (וזכים דף מה): גבי לפון ומיהו לפירוש הקונטרס דחולין קשה דעל כרחיך עופות כתיבי בקרא דזאת המורה ^(י) דמסקי התם דציוס דחטאת העוף מציוס לוותו נפקא דכתיב צמר היקשא דזאת המורה וכן צמגייה צפ' הקורא למפרע (דף כ): גבי כל היום כשר למליקה דדריש בגמרא מציוס מציוס לוותו וצפ' קמא דוזכרים (דף יז): גמרא חוץ מן הפסח דריש פסח לענין לשמן למנוה מדליתקוס לשלמים מדכתיב ציוס לוותו להקריב את קרבניהם זה צבור מעשר ופסח א"כ כיון דעופות נמי מציוס לוותו נפקי שזע מילא הא דכתיב אשר לו עיקר אחא למידרש משלו ולא משל ציבור (יג)נראה לפרש דמיתורא דרשין כל חטאות דכתיב בפרו של אהרן את פר החטאת אשר לו דהוי מצי למכתב ^(יא) את הפר אשר לו וכתיב החטאת למימרא דכל חטאות בין חטאת צהמה בין חטאת העוף משלו דהיינו מן החולין ולא משל מעשר והשאת ניחא דלא הוי היקש ומיהו אכתי קשה למה לי כמשפט לענין חולין גבי עולת העוף תיפוק ליה מדרשא דסיפרי דהא אינה נאכלת וי"ל דס"ד דאחא והקריבו לחלק לענין חולין כדדריש התם דחלק הכחוצ בין חטאת העוף לעולת העוף מדכתיב והקריבו ^(יב)מחוך כך ניתא ליה דלא הוי ילפינן לה מהקישא דזאת המורה משום דכתיב והקריבו וא"ת אס כן מאי פריך התם ציוס מציוס לוותו נפקא דילמא הייתי מחלק מוהקריבו וי"ל דציוס לוותו כתיב על זאת המורה לעולה דמשמע כל עולות ולוג שמן של מזורע דצעי לשמן כדחניא לקמן בהקומץ רצה (דף כז): ^(יג)(גמרא) שזע האות שצפרה (דקתני צברייתא) ושצפנים ושצמזאורע שלא לשמן פסולות פי' להרלות כדמסקי יש לפרש דנפיק מהיקשא דזאת המורה ציוס לוותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם (ויקרא יז)א איירי נמי בלוג שמן של מזורע דליקרי קרבן כדדרשין צפ' ולאו מנחות (לקמן ד' עג.) לכל קרבנס לרצות לוג שמן של מזורע אבל אין למדך דהוי בכלל אשם מזורע דאס כן יפסל שלא לשמו לר' אליעזר כאשם ולקמן בהקומץ רצה (דף כח.) מסקינן דלא מיפסיל משום דהוי למד בהיקש ודבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בהיקש ומהא דדריש צמגייה (דף כ): מליקה מציוס לוותו ושחיטה מציוס וצחכס ולא דריש שחיטה מציוס לוותו כמליקה משום דשחיטה לאו עבודה היא: **ש"ס** לשמן. לכאורה משמע דאיירי בשניו קודש כדמפרש בסיפא לשם מנחת חוטא לשם מנחת נדבה והוא הדין שנוי צעלים כדמוכת בגמרא צפ"ק דוזכרים (דף ד.) ושמא פשיטא ליה להש"ס בכל דוכתי דשנוי צעלים כשנוי קדש כתיוראו של רבה דמשני בגמרא כאן בשניו קדש כאן בשניו צעלים אי נמי ממתני' דפרק בית שמאי (וזכים דף מו.): לשם ששה דברים הוצח נוצח לשם וצח לשם וצח: **לשמן** ושלא לשמן. צפ"ק דוזכרים (דף ז:) מסקינן דסממן כלשמן ^(יז) קאמר: **בן** ליה נדר וקרי ליה נדבה. משמע מהכא דכל היכא דכתיב נדר נדר דוקא וגדבה נדבה דווקא וכן צפ"ק דר"ה (דף ו.) לענין צל תאחר ואפילו לר"מ דפ"ק דחולין (דף ג.) ושס: ד"ה אלף) דדריש טוב אשר לא תדור טוב מזה ומזה שאינו ^(יח)לודג כל עיקר אלמא קרי לנדבה נדר שאני הכא דדריש מדשני קרא צדיבוריה אי נמי בחולין דריש דכיון דחייס קרא לתקלה לא שגא נדר ולא שגא נדבה דבתרוייהו איכא למיחש אי נמי משום דנדר נפקא לן מכי תחול שזע מינה דטוב אשר לא תדור לנדבה אחא: **ואם** לאו יהא נדבה. אע"ג דצפ"ק דרשא השנה (דף ו.) דריש ליה לענין צל תאחר דלא שייך לאחר שחיטה הכא דריש מפשטיה דקרא דמשמע דקרי ליה לנדר נדבה:

פרק ראשון

מנחות

ב.

כל המנחות שנקמצו שלא לשמן כשירות אלא שלא עלו לבעלים כו'. עבודה קמיתא נקט וה"ה נחניה בכלי והולכה והקטרה כדקמני סיפא ד' עבודות יש בקומץ כנגד ד' עבודות שיש צדס כדאמרינן לקמן צפ"ק ד' (ז טו.) וצפ"ק דוזכים (ד' ד.) וצאוקן ד' עבודות פסלה מחשבה שלא לשמן ומחשבת פיגול דחוך לזמנו וחוץ למקומו אבל בתנופה והגשה אין מחשבה פוסלת אע"ג דצעי כהונה וצפ"ק דוזכים (דף ד:) ילפינן מקראי דמחשבה פוסלת בשלמים צד' עבודות ושאר וזכים ילפינן משלמים צהיקשא דזאת המורה ומקרא דמונא שפתיך ומזריך להו וגראה דלמנחות נמי ילפינן למנוה משלמים מההיא היקשא

גופה כמו צוזכים דמדרשא דר' שמעון דדריש בגמרא כסמוך קדש קדשים היא כחטאת וכאשם מנחת חוטא הרי היא כחטאת מנחת נדבה הרי היא כאשם לא מצינן למילף דלא עיקר דרשא היא כדאמרינן צפ"ק דוזכים (דף יז.) ^(יט)דעיקר קרא לכדר' יהודה בריה דרבי חיאי^(א) ^(א) בא לעובדה ציד עובדה צימין כחטאת ^(ב) כו' ולעכב צמנחת חוטא מפרש התם מדכתיב צה היא כמו צחטאת וכן מפרש נמי צפירקין (דף ד.) דגמר מנחת חוטא ומנחת קנאות ^(ג)דפוסלות שלא לשמן דכתיב צה היא ואס תאמר ועופות דצעי לשמן כדאמרינן בגמרא ולדכתן צוזכים צפ' חטאת העוף (דף סו.): מנגן דאי מהיקשא דזאת המורה אי אפשר לומר כן לפירוש הקונט' דפ"ק דחולין (דף כג.) גבי עולת העוף דכתיב ואת השני יעשה עולה כמשפט דדריש התם כמשפט חטאת צהמה

דריש מינייה בסוף התורה (לקמן דף פג.) מה חטאת אינו בא אלף מן החולין ^(ז)ופירש בקונטרס ^(ט)(דמחוך כך) דעוף לא כתב צהאור קרא ולא אמרינן אלף בקרבן צהמה ואין למדך דילפינן עופות מוזכרים לענין לשמן דליכא למיפדך מה לזכרים שכן טעונין כלים דכי האי גונא פריך צפ' איזוהי מקומן (וזכים דף מה): גבי לפון ומיהו לפירוש הקונטרס דחולין קשה דעל כרחיך עופות כתיבי בקרא דזאת המורה ^(י) דמסקי התם דציוס דחטאת העוף מציוס לוותו נפקא דכתיב צמר היקשא דזאת המורה וכן צמגייה צפ' הקורא למפרע (דף כ): גבי כל היום כשר למליקה דדריש בגמרא מציוס מציוס לוותו וצפ' קמא דוזכרים (דף יז): גמרא חוץ מן הפסח דריש פסח לענין לשמן למנוה מדליתקוס לשלמים מדכתיב ציוס לוותו להקריב את קרבניהם זה צבור מעשר ופסח א"כ כיון דעופות נמי מציוס לוותו נפקי שזע מילא הא דכתיב אשר לו עיקר אחא למידרש משלו ולא משל ציבור (יג)נראה לפרש דמיתורא דרשין כל חטאות דכתיב בפרו של אהרן את פר החטאת אשר לו דהוי מצי למכתב ^(יא) את הפר אשר לו וכתיב החטאת למימרא דכל חטאות בין חטאת צהמה בין חטאת העוף משלו דהיינו מן החולין ולא משל מעשר והשאת ניחא דלא הוי היקש ומיהו אכתי קשה למה לי כמשפט לענין חולין גבי עולת העוף תיפוק ליה מדרשא דסיפרי דהא אינה נאכלת וי"ל דס"ד דאחא והקריבו לחלק לענין חולין כדדריש התם דחלק הכחוצ בין חטאת העוף לעולת העוף מדכתיב והקריבו ^(יב)מחוך כך ניתא ליה דלא הוי ילפינן לה מהקישא דזאת המורה משום דכתיב והקריבו וא"ת אס כן מאי פריך התם ציוס מציוס לוותו נפקא דילמא הייתי מחלק מוהקריבו וי"ל דציוס לוותו כתיב על זאת המורה לעולה דמשמע כל עולות ולוג שמן של מזורע דצעי לשמן כדחניא לקמן בהקומץ רצה (דף כז): ^(יג)(גמרא) שזע האות שצפרה (דקתני צברייתא) ושצפנים ושצמזאורע שלא לשמן פסולות פי' להרלות כדמסקי יש לפרש דנפיק מהיקשא דזאת המורה ציוס לוותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם (ויקרא יז)א איירי נמי בלוג שמן של מזורע דליקרי קרבן כדדרשין צפ' ולאו מנחות (לקמן ד' עג.) לכל קרבנס לרצות לוג שמן של מזורע אבל אין למדך דהוי בכלל אשם מזורע דאס כן יפסל שלא לשמו לר' אליעזר כאשם ולקמן בהקומץ רצה (דף כח.) מסקינן דלא מיפסיל משום דהוי למד בהיקש ודבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בהיקש ומהא דדריש צמגייה (דף כ): מליקה מציוס לוותו ושחיטה מציוס וצחכס ולא דריש שחיטה מציוס לוותו כמליקה משום דשחיטה לאו עבודה היא: **ש"ס** לשמן. לכאורה משמע דאיירי בשניו קודש כדמפרש בסיפא לשם מנחת חוטא לשם מנחת נדבה והוא הדין שנוי צעלים כדמוכת בגמרא צפ"ק דוזכרים (דף ד.) ושמא פשיטא ליה להש"ס בכל דוכתי דשנוי צעלים כשנוי קדש כתיוראו של רבה דמשני בגמרא כאן בשניו קדש כאן בשניו צעלים אי נמי ממתני' דפרק בית שמאי (וזכים דף מו.): לשם ששה דברים הוצח נוצח לשם וצח לשם וצח: **לשמן** ושלא לשמן. צפ"ק דוזכרים (דף ז:) מסקינן דסממן כלשמן ^(יז) קאמר: **בן** ליה נדר וקרי ליה נדבה. משמע מהכא דכל היכא דכתיב נדר נדר דוקא וגדבה נדבה דווקא וכן צפ"ק דר"ה (דף ו.) לענין צל תאחר ואפילו לר"מ דפ"ק דחולין (דף ג.) ושס: ד"ה אלף) דדריש טוב אשר לא תדור טוב מזה ומזה שאינו ^(יח)לודג כל עיקר אלמא קרי לנדבה נדר שאני הכא דדריש מדשני קרא צדיבוריה אי נמי בחולין דריש דכיון דחייס קרא לתקלה לא שגא נדר ולא שגא נדבה דבתרוייהו איכא למיחש אי נמי משום דנדר נפקא לן מכי תחול שזע מינה דטוב אשר לא תדור לנדבה אחא: **ואם** לאו יהא נדבה. אע"ג דצפ"ק דרשא השנה (דף ו.) דריש ליה לענין צל תאחר דלא שייך לאחר שחיטה הכא דריש מפשטיה דקרא דמשמע דקרי ליה לנדר נדבה:

שחיטה

מסכת מקואות

פרק ד' משנה א'

הַמֵּיִנִּיחַ בָּלִים תִּתֵּחַ הַצִּנּוֹר, אֶחָד בָּלִים גְּדוֹלִים וְאֶחָד בָּלִים קְטָנִים, אֶפְלוּ כָּלִי גְּלָלִים, כָּלִי אֶבְנִים, כָּלִי אֲדָמָה, פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוָה.

עין משפט

נר מצוה

א א ב מיי פט"ו מהל' פסולי המוקדשים הלכה ב:
ב ב מיי שם הל"ג:

פניני רש"י

למה לי למיתנא אלא. להאריך בלשון למני ולא עלו לבעלים כי לשון קלטה כדקיימא לן (פסחים דף ז:) לעולם תזנה אדם למתמיד דרך קרש:

נדר הוא... ויש חילוק בין נדר לנדבה נדר דלמנר הרי עליו וגדבה הרי יז:

(וזכים ב:)

שיטה מקובצת

[א] מנחת חוטא. התחובה בפרשת ויקרא דהיינו אכילת קודש ובניית מקדש בטומאה ושמירת קול ובביו פשטים דמיתו עשירות האפה והיא נקראת מנחת חוטא ואין בה לא שסון ולא לכוונה: [ב] כל המנחות שנקמצו שלא לשמן כשירות. למה לי למתני אלא. פי' דהא אמרינן לעולם ישנה אדם דרך קצרה אי"כ למה לי למיתנא אלא דלישנא דאלא משמע דיש בהן כשירות הריבה ואין בהם משום פסול אלא שלא עלו ואיזה כשירות יש אלא שחוקצין נקטר והשירים נאכלין. ופשי' דאסור לשנות בהן. חוסי מהר"ם: [ג] קרי לה נדר וקרי לה נדבה. ס"א (איטל'): אלא אם כמה שזרחת. והי"פ דקרא אכ מוצא שפתיך תשמור ועשית מוצא שפתיך או יהא ממש כמו שנדרת ואם לאו לח' אלוהיך נדבה. חוסי חצינות: [ד] לשם מחבת. וה"ה שינוי בעלים כגון מנחת ראובן לשם מנחת שמעון. חוסי: [ה] ולשטן לא. עיין לקמן רש"י דף קג ע"ב: [ו] קמ"ל דאף בגמרא דבביו אדם נתפס אית לן חולין איצטריך למתני הני חו"י בבי: [ז] נדרת. אלא מודלא כתיב תשמור נדרת כאשר אלא ועשית כאשר נדרת משמע הכי אם כמה שנדרת עשית לשמה יהא נדר כלומר יצאת ידי נדוך ואם לאו יהא נדבה וביא אחרת לנדרת. אלמא מופי לנדרה האי שנחשט שלא לשמו וכיון נדבה היא אסור לשנויי בה: [ח] בריה דרבי חיאי הוא דאחא בא לעובדה: [ט] כחטאת כו. ועוד דלקמן בפרקין (דף ד.) אמרינן בשלמא מנחת חוטא חטאת קרייה רחמנא אלמא דכחטאת וכאשם אין זה עיקר דרשא. מהר"ם: [י] דזאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת וגו' דמיידי בין בהמה בין עוף: [יא] את הפר אשר לו. עיין חוסי חולין דף כ"א ע"א (ד"ה כמשפט): [יב] דסממא כלשמן דמי. הס"ד:

[כ] וכן כרים וזכים דף ד' למה לנחית קרי ליה נדר וקרי ליה נדבה ע"ש.